

Kainuun liiton, kuntien ja muiden aluekehitystoimijoiden ja maakunnan keskeisten sidosryhmien yhteinen kokous edunajamisesta

Aika: ma 06.05.2019 klo 10.10 – 13.35
Paikka: Kajaanin kaupungintalo, valtuustosali
Läsnä: osanottajaluettelon mukaan (liitteenä 1)

1. Tilaisuuden avaus, maakuntahallituksen puheenjohtaja Timo Korhonen (tilaisuuden puheenjohtaja)

Timo Korhonen avasi kokouksen klo 10.10. Tilaisuuden järjestämisen taustalla on käyty eduskuntavaalit ja valmistautuminen tulevan hallituskauden edunajamiseen. Hän totesi avauksessaan, että yksi isoimmista haasteista Kainuulle on eriarvoistava alue- ja väestönkehitys. Edunajamisen kriittiset hetket ovat käsillä. Maakunnassa tarvitaan yhteistyön tiivistämistä ja luottamuksen vahvistamista.

2. Tilaisuuden tavoitteet ja Kainuun edunajamisen kokonaisuus, maakuntajohtaja Pentti Malinen

Pentti Malinen kävi läpi edunajamisen eri toimintamalleja ja haasteita vaalien jälkeisessä tilanteessa: tiedonkulku kainuulaisten kansanedustajien ja maakunnan välillä on yksi keskeinen kysymys. Alueen sisäinen ja ulkoinen elinvoima ovat sekä edunajamisen kohteita että onnistumisen edellytyksiä. Edunvalvonnan toimintamalli on muutettava ennakoivaksi edunajamiseksi, ennakoivan toiminta ja maakuntayhteistyö ovat erittäin tärkeitä toimintatapoja, esim. suurissa liikennehankkeissa. Kuntapäätäjäkokous on kokoontunut harvakseltaan, noin kerran vuodessa. Kuntajohtajakokous kokoontuu tiheämmin ja säännöllisesti, Kainuun liitto toimii ryhmän sihteerinä. Esityskuvat ovat liitteenä 2.

3. Keskustelu Kainuun sisäisestä yhteistyöstä ja toimintamallista edunvalvonnassa

Keskustelussa nostettiin esille seuraavia näkökulmia:

Kainuun hallintomallikokeilun aikana edunvalvonta oli hyvällä tasolla. Hajaannus suurten kaupunkien ja muun maakunnan välillä alkoi maakuntaudistuksen myötä monilla alueilla. Oulun vp:n kansanedustajat -ryhmä on tärkeä, Raimo Piirainen on sen pj. ja Kainuuseen pitää saada kansanedustajat vierailulle. Valtakunnalliseen liikennesuunnitelmaan pystytään vielä vaikuttamaan.

Edunajaminen on ollut esillä **kuntajohtajakokouksissa**. Luottamus sote:n ja kuntien (omistajien) välillä on viime vuosina rakoillut. Rahan puute aiheuttaa kitkaa. **Valtionosuusuudistus** on erityisen tärkeä kuntien kannalta. OKMn lukiouudistus on erityisesti pienten lukiodien kannalta tärkeä. Kainuun kansanedustajilla on iso rooli: **Oulun vp:n kansanedustajat, HAMA parlamentaarinen ryhmä** ovat tärkeitä vaikutuskanavia. Uuden eduskunnan tulee perustaa **Rajakuntafoorumi** / -yhteistyö. Viestintä on tärkeää: erityisesti suuralueyhteistyön osalta verkkopäivitykset on oltava näkyvissä - kaikki

viestimään Kainuun puolesta. Keskeinen kysymys: kuka ja millä volyymillä viestintää tehdään?

RR-ohjelman tavoitteet ovat tärkeitä. Finnveralle on saatava uusi *takausmekanismi*, joka mahdollistaa rahoituksen saamisen entistä paremmin maaseutualueilla.

Kuntaliiton hyödyntäminen edunajamisessa on tärkeää. Luottamuksen edellytys on *yhteinen tilannekuva*. *Systemaattinen yhteydenpito* kainuulaisiin kansanedustajiin pitää saada vuosikellon avulla systemaattiseksi ja ennakoivaksi. Neuvottelukunnat ovat tärkeitä, mutta mitä IP alueen neuvottelukunnilla on saavutettu? Kainuulaisia verkostoja on vahvistettava.

Pitäisi nähdä kehitettäviä teemoja ennakoivasti. Koulutuksen kehittämiseen on panostettava jatkuvasti. Edunvalvonnan koordinoitua nettinäkyvyyttä on parannettava; Kainuun liiton tulisi tarjota *tietolähde edunajamisen asioihin*.

Kainuun toimijoiden välinen luottamus voisi olla paremmalla tolalla. Yhteisen tilannekuvan luomiseen pitää panostaa, nykyisin liian sektoroitunutta, tarvitaan kaikkien hyväksymä kokonaiskuva. Valtion aluehallinnon uudistaminen tullee käynnistymään: aluehallinnon palvelujen saatavuus Kainuussa on turvattava. Ministeriöt puuhaavat monialaisten ELY:jen purkamista. Pitää päättää onko keskitetty aluehallinto hyväksyttävissä (ministeriöt keskittäisivät toimintojaan); maakuntajohtajilla on tästä selkeä vastustava kanta.

Sote lakien laadinnassa on oltava resurssit mukana ja säädösten on oltava riittävän joustavia, alueen tarpeet huomioivia. Keskittämisesetuksen vaikutukset pitää selvittää. Kainuussa pitää löytää SOTEn kehittämisessä uudenlainen yhteistyö. Kainuun väestönkehitys, etäisyyksien merkitys ja tulotaso on huomioitava.

Mepit mukaan edunajamiseen. Valtionosuusuudistus on merkittävä (HAMA lisä tms. on saatava) ja siihen pitää pystyä vaikuttamaan jo valmisteluvaiheessa. Edunajamisessa pitäisi terävöittää: 1) mihin voidaan vaikuttaa ja päättää, 2) mihin voidaan vaikuttaa, mutta ei päättää, 3) mihin ei voida vaikuttaa eikä päättää – tämä jako pitäisi olla selkeä! Pohjois-Suomen alueella Oulu vastaan maakunnat asetelma pitää purkaa ja päästä parempaan yhteistyöhön. Luottamus palautuu toiminnan kautta.

Keskityttävä asioihin, joihin voidaan itse vaikuttaa. Metsäbiotalouden hankkeet, esim. KCF, pitää nähdä koko Kainuun hankkeina, ei yksittäisen kunnan hankkeena. Puurakentaminen on Kainuulle tärkeä. Oma biokaasulaitos Kainuuseen, nyt viedään raaka-aineet Ouluun ja Kiirunaan! Biokaasu pitää saada liikennepolttoaineeksi myös Kainuussa.

Vanhaa Alke-ohjelmaa vastaava TKI-rahoitus pitää asettaa tavoitteeksi hallitusneuvotteluihin. Yhteistyö ja luottamus (maakuntahenki) ovat Kainuussa heikentyneet. Tulevaisuus edellyttää työ- ja toimintakulttuurien muutosta. Monipaikkaisuus on keskittämisen vastakohtana tuotava esille! Nuorten yrittäjien arvot ja

yrittäjyys on otettava huomioon! Kainuun maineviestintä on tärkeää; sen on perustuttava todellisuuteen ja toimittava ”ihmiseltä ihmiselle”.

Saavutettavuus ja tiestön kunto ovat tärkeitä teemoja. Puunkuljetusten lisääntyminen ~~on~~ kuormittaa tiestöä Kainuussa – tienpitoon liittyvä kilpailutukset ovat menneet tiukoille ja haittaavat tiestön kuntoa etenkin syrjäisillä alueilla.

Voiko syntyvyyteen vaikuttaa? **Lapsimyönteisyys** ja maakunnallinen lapsipolitiikka on nostettava keskiöön: työn ja perheen yhteensovittaminen kuntoon; huom. kunnissakin on paljon työpaikkoja.

Maakuntauudistus aiheutti huolestuneisuutta: Kainuu ei ole enää pieni ja ketterä, vaan päinvastoin yhteistyö on vaikeaa ja heikkoa. Pitäisi paremmin tietää, mitä eri osapuolet tekevät. Ei ole riittävän *tulevaisuusorientoitunutta* toimintaa, ei nähdä isoa kuvaa: yhteistä tavoitetta, jota kohti yhdessä pyritään. Iso kuva pitäisi olla hallussa, kun se ei ole, tehdään helposti hätiköityjä, yksittäisiä päätöksiä (osaoptimointia). Kainuun pitäisi olla näkyvämpi. Yhteistyö ja koko Kainuun näkökulma pitää saada vahvemmiksi.

Osaavan työvoiman saatavuus (**siltasopimus**) hallitusneuvotteluihin. Siltasopimukseen pitäisi saada lisää resursseja. Työvoimareservin kouluttaminen on vielä mahdollisuus, mutta pitkään se ei sitä ole. Työttömyys alenee. Uusia asukkaita ja työntekijöitä tarvitaan Kainuuseen. Koulutus pitää saada joustavammaksi. Oulukin menettää muuttajia pääkaupunkiseudulle, nuorten naisten muutto Kainuuseen on tärkeää, ja alue on hyvä asumisen ympäristö, koulut tärkeitä asennemuokkaajia. Oulu saa muuttovoittoa Lapista ja Kainuusta. Nuorten naisten poismuutto on erityisen kriittinen ongelma. Työntekijöiden saaminen Pohjois-Suomeen voisi olla selkeämmin yhteisen kehittämisen teema.

Edunajamisen kohteet on valikoitava ja jäseneltävä nykyistä paremmin (vrt. Pohjois-Pohjanmaa). Oulun vp kansanedustajat ovat keskeisiä toimijoita ja yhteys heihin tärkeä. Edunvalvonnan listan priorisointi ja jäsentely on tärkeää – asioiden tuominen kansanedustajille. Edunajamiseen pitää saada mukaan laskelmia ja konkretiaa eri päätösvaihtoehtojen vaikutuksista. Selkiinnyttävä, kuka koordinoi edunvalvontaa Kainuussa? Kainuusta kotoisin olevien hyödyntäminen edunvalvonnassa on tärkeää.

Yhteenvetona keskustelusta todettiin, että siinä nousi esille seuraavia teemoja: Oulun vp:n kansanedustajat on otettava paremmin huomioon Itä ja Pohjois-Suomen neuvottelukuntien työssä – alueen kansanedustajat toimimaan yhteisten tavoitteiden puolesta. Neuvottelukuntien aseman vahvistaminen on tärkeää. Kuntien ja maakuntien rahoitus, valtiosuus uudistus ovat kriittisiä asioita Kainuun tulevaisuuden näkökulmasta. HAMA parlamentaarinen työryhmän perustaminen on hyvä asia.

Viestinnän näkyvyyttä on kehitettävä. Kainuuseen tulee luoda yhteinen tilannekuva ennakoivan edunvalvonnan työvälineeksi. Ministeriöiden pyrkimyksissä perustaa virastoja on isoja uhkia ja riski, ettei maakuntaliitoilla ole enää valtion aluehallintoviranomaista neuvottelukumppanina. Luottamus ja yhteistyö kuntien ja sote:n välillä on saatava

paremmaksi. Edunvalvonnan strategiaa on terävöitettävä. Kuitenkin pitää pystyä nopeasti toimimaan, verkostot ja henkilökohtaiset suhteet ovat tärkeitä. Maakunnallinen lapsipolitiikka on nostettava uudeksi teemaksi!

Pitää uudistaa ja päivittää edunajamisen toimintatavat ja teemat, joista tärkeitä ovat valtio-osuus uudistus, monipaikkaisuus, siltasopimuksen toimeenpano, aluehallinnon tulevaisuus.

4. Lounastauko

5. Hallitusohjelmavalmisteluun liittyviä ja muutoin akuutteja kysymyksiä

- Pentti Malinen avasi keskustelun ja esitteli maakuntahallituksen hallitusohjelmakannanoton, jossa yhtenä osana mukana metsäbiotalouden ja ilmaston muutoksen teemat, liitteenä 3.
- Jukka Kantola esitteli KaiCell Fibers -hankkeen, KaiCell Fibers (KCF) on koko Kainuun hanke. Liitteenä 4 esityskuvat.
- Hannu Heikkinen esitteli liikennejärjestelmäsuunnittelua ja siihen liittyviä hankkeita
- Pentti Malinen esitteli valikoiden Kainuun kansainvälisen edunajamisen teemoja. Liitteenä 5 on esitys, joka viedään maakuntahallituksen kokoukseen, mutta jota ei ajan puutteen vuoksi esitelty tässä tilaisuudessa.

KCF-investointi olisi parasta sote-uudistusta; saadaan lisätuloja ja veroja alueelle. Kysymys: mikä on KCF:n suunniteltu raaka-ainepohja? Vast./ Jukka Kantola: nykyinen suunnitelma on käyttää 3 milj. m³ havukuitua ja 0,5 milj. m³ koivukuitua.

On huomattava, että metsien kasvu lisääntyy koko ajan; uudet investoinnit käynnistävät puun käyttöä aikaisintaan v. 2024. Lisäksi sellun tuotannolle tulee tilaa, sillä vanhoja tehtaita myös suljetaan. Korjuuketjun työvoiman saatavuus on (jo nyt) haaste; koulutuksesta on pidettävä huoli.

Kainuussa on tarpeen panostaa KCF-tehtaan tarvitsemaan infrastruktuuriin: erityisesti alemman tieverkon kunnossapito on tärkeää. Maakunnan yhtenäisyys on KCF-hankkeelle hyvä asia. Liikennehankkeet ovat suurimmalta osin maakuntien yhteishankkeita; Kainuulle tärkeät väylähankkeet painottuvat Itä-Suomeen. Koillisrataa tulee puunkuljetusten takia priorisoida.

EU:n rakennerahasto-ohjelmia koskevassa edunvalvonnassa painopiste on tullut kotimaahan. Uusin käänne on Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien ilmoitus, että niiden kanta rr-rahojen jakoon on, että NSPA-tuki kuuluu IP-alueelle, mutta muu rahoitus tulee jakaa kaikille maakunnille väestön suhteessa. Tämän vuoksi on tärkeää entistä painokkaammin viedä hallitusohjelmaan kirjaus, jonka mukaan IP-alueen saanto tulee myös kansallisessa jaossa perustua ansaintalogiikkaan. Lisäksi painetta helpottaisi se, että kansallista aluekehitysrahoitusta olisi myös saatavissa koko maassa.

6. Tilaisuuden yhteenveto ja jatkotoimenpiteet

Päätettiin, että Kainuun liitto laatii tilaisuudesta muistion ja jatkotoimenpide-esityksen hyväksyttäväksi Kainuun maakuntahallitukselle. Maakuntajohtajan alustava jatkotoimenpide-esitys on liitteenä 6.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.35

Muistion laativat:

Jouni Ponnikas
Kainuun liitto

Pentti Malinen
Kainuun liitto

Liitteet: Liite 1: Osanottajaluettelo
                  Liite 2: Kainuun edunajaminen ja yhteistyö -esitys
                  Liite 3: Kainuun maakuntahallituksen ehdotukset hallitusohjelmaan
                  Liite 4: KaiCell Fibers –hankeen -esitys
                  Liite 5: Kansainvälisyys Kainuun liiton toiminnassa -esitys
                  Liite 6: Jatkotoimenpide-esitykset